

1.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31.

1700.

22^{a. b. c.} Strykius, Jo. Samuel: De jure spectrorum. 3 Sampla

23^{a. b.} Strykius, Jo. Samuel: De allegatione propriae
impetudinis

24. Strykius, Jo. Samuel: De Hamburgensium Testamentis

25^{a. b.} Strykius, Jo. Samuel: De jure creatum. Von Thorta.

Leges. 2 Sampla.

26^{a. b.} Strykius, Jo. Samuel: De liberis naturalibus. 2 Sampl.

1700: 1711.

27. Strykius, Jo. Samuel: De conditione triticaria.

28^{a. b.} Strykius, Jo. Samuel: De rejectione ab actis. 2 Sampl.

29^{a. b.} Strykius, Samuel: De jure protuberantis constructionis
molendinarii. 2 Samplare

30^{a. b.} Strykius, Samuel: De foro principum et privo-
rum communi. 2 Sampl. 1700 = 1740

31. Strykius, Samuel: De potestate clericorum in
seculantibus.

32. Strykius, Samuel: De jure funerandi.

[~~Opp. 7. Nicolaus Hess~~

33. Strykius, Samuel: De periculo petentis

34^{a, b, c} = Strykius, Samuel: De probatione contra praest.

sum juramentum legale. 2 Exempl.

35. Strykius, Samuel: De obsequio judicis inferioris.

36^{a, b, c}. Thomaeus, Christianus: De praesumptione boni.

factis. 4 Exemplare 1700, 1724, 1735^a 1749.

37^{a, b, c}. Thomaeus, Christianus: De legitima viventi.

1700, 1713 : 1727.

P 483

DISSERTATIO JURIDICA,
DE

922

JURE ¹⁷⁰⁰
SPECTRORUM, ^{29.6}
6

Oder:

In wie weit Jemand aus Furcht vor
Gespenster sich ein Recht anmassen könne;

QVAM

PRÆSIDE

DN. JOH. SAMUELE STRYCKIO,

J. U. D. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO ET FA-
CULTATIS JURIDICÆ DECANO,

IN ALMA FRIDERICIANA

Anno 1700. d. 25. Junii

RESPONDENDO PROPUGNAVIT

ANDREAS BECKER,

HAL. MAGDEB.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
LITTERIS HENDELIANIS, 1738.

177

DISSERTATIO JURIDICA

JURIS
SPECTRUM

Dr. Joh. Sam. Strucchio
Causa Juridica

FRASE

DR. JOH. SAMUEL STRUCCHIO

UND PROFESSOR PUBLICO ORDINARIO ET
CAUSAS JURIDICAS

IN ALMA FERRECIANA

ANDREAS RECKER

MDCCCLXXVII
LITTEAE HENDELING

Q. D. B. V.

PRAEFATIO.

Vi seculi nostri felicitatem præ superioribus adstruere aliquando cupiet, næ ille præcipuum ab admirandis rei literariæ incrementis petet argumentum. Nec absurde profecto. Quicquid enim in liberalibus disciplinis incultum, informe, atque sepultum olim iacebat, nunc elaboratum prodire, nitore suo restitui, ac animam quasi recipere, videmus. Eundo creuerunt literæ, vt fama; hinc argumentis scientiarum indies locupletamur. Ne singulas (prout vulgo vocantur) Facultates percurramus, in Iurisprudencia nostra mirificas accessiones quis non deprehendat? licet hæc in se vastissima sit propter infinitas materias, quibus occupatur, licet diffusissima, propter diuersas partes, quibus absolvitur, adeo tamen hodie exulta, vt, quæ ab antiquis Ictis breui commentatione tractari capta, nunc iusto volumine complexa, quæ ab illis incidenter tacta, nunc integro tractatu explicata possideamus. Inprimis autem ad illustrationem Iurisprudenciæ plurimuma conduxisse Disputationes publicas

blicas certum est, quibus ex more Academiarum vetustissimo singulares casus, negotia, leges atque controuersae resolui explicarique consueuerunt, quae ratione factum, ut numerus Disputationum Iuridarum in tantum excreuerit, ut etiamnum, quodcumque aliquod thema publico loco discutendum, nisi crambem bis coctam apponere velis, necessum sit, diligentissime inquirere, num forte ab alio iamdum pertractata sit materia proponenda. Idem in praesens mihi cura fuit, ac opportune satis. Cum enim inaugurali specimini destinatam materiam exorsus essem, oblata est ab amico praeter opinionem eiusdem argumenti Disputatio ante plures annos habita, eadem plane methodo conscripta. Mox ergo mutavi consilium, & missa priori, materiam praesentem de iure spectrorum ex multis, quas haecenus animo volueram, selegi, curiosam imprimis, nec tamen ut spero, inutilem. Quorarior enim in Commentariis iuris ciuilibus spectrorum occurrit mentio, eo magis ex vsu communi futurum censui, si ea, quae quotidiana tantum non praxis postulat, breuiter exponerem, licet rationibus magis fulta, quam allegatis Doctorum inuicem dissentientium stipata. Vnde simul clarescet, non esse adeo sterilem hanc materiam, qualis primo intuitu videtur, quin & fortassis vtiliorem illis tricis, quas ex iure antiquo (Romano vel etiam Iustiniano) multo conatu exsculptas nonnulli citra omnem applicationem interdum proponunt, quae gloria Dei vel salus Reipubl. nostrae parum, credo, prouehitur. De cetero propter temporis angustiam aliaque impedimenta prolixior esse hac vice non licuit, interim, si Deus vitam viresque concefferit, forte reassumendi operis aliquando dabitur occasio.

ni mirros z... §. I.

Quemadmodum summus rerum opifex ab initio omnia in gratiam hominis ineffabili bonitate varietateque produxerat, sic ut nihil plane recens creato orbe contineretur, quo non homo vel uti liberrime, vel insigniter delectari posset; ita etiam vicarium quoddam in res omnes creatas imperium simul ipsi concesserat, cuius exercitio summam constantia mentis impigre fruereur, metus omnium expers atque ignarus, quod ab omni aduerso imperu satis se tutum sentiret. At, postquam homo satanae impulsu deflexit a recto mandati diuini tramite, deiectus est in continenti ab ista tranquillitatis animi felicissima possessione, simulque ita meticulosus ac timidus euasit, ut nunc vel ad folii strepitum expauescere soleat, qui antehac ipsius Dei maiestatem nunquam reformidasset. Miserrima haec mutatio hominem eo perduxit, ut non tantum bruta animantia pleraque, verum & satanam, qui tamen in ministerium ipsius initio creatus erat, omnium maxime metuat. Et quidni metueret insensissimum hostem, qui obambulat tanquam leo rugiens & quaerit, quos deuoret. *1. Petr. V. v. 8.* Sicut enim non potest non esse terribilis vel ipso nomine suo, ita etiam quaecunque tandem in vniuerso terrarum orbe ab illo effecta dantur, utique directo in terrorem, imo perniciem atque exitium hominis cedunt. Cumque eo maiorem nocendi videat occasionem, quo propius sensus nostros externos accedere potest, ideo variis representationibus in terrorem compositis uti, iam pridem solenne ipsi fuit, quibus cum laedere tum illudere satagit; & haec quidem communi omnium voce spectra vocari con-

*Deus homini
in creaturas
omnes Imperium sine
metu concessit.*

*Per lapsum
metus inuasit mentem
hominis.*

*Inde Satana
metuit.*

*Et spectra a
Satana producia.*

ASP

fueverunt, de quibus in præfens, quatenus eorum in iure nostro ratio habenda sit, pauca differere constituimus.

Vnde spectra dicantur?

§. II. Ut igitur ordine procedat tractatio, nominalem atque realem descriptionem more consueto præmittimus: Dicuntur sine dubio spectra ab antiquo verbo specio, quod idem notat ac video, quia visum plerumque percipiuntur imagines illæ: vid. G. I. Vossius in *Etyolog. sub voce specio*. Becmannus de *orig. lingv. lat. p. m. 1074*. vnde etiam visiones interdum appellantur, Græcis *Φάντασμα*, sic enim reddidit Erasmus in *cap. Mart. 14*. Germanice, *Gespensst, Poltergeister*, frequentius enim apparent cum tumultu. Sunt autem spectra, Spiritus maligni in variis formis apparentes, vel non apparentes, & tamen præsentis, tum homines, tum loca infestantes, terrendi aut nocendi causa, pro modo diuinæ permissionis. Vbi per se facile patet, nobis hic non esse sermonem de visionibus illis, quæ interdum ab ipso Deo piis ostenduntur, in solatium, vel ominis causa, vel præmonitionis, cuiusmodi haud paucas in S. Scriptura memorari nouimus, vid. *Act. 12. v. 9. cap. 16. v. 9. cap. 27. v. 23. &c.* etenim his nec nomen spectrorum latinum, nec græcum *Φάντασμα*, nec vernaculum *Gespensst* proprie & accurateloquendo tribui potest.

Eorum descriptio.

Differentia a visionibus diuinis.

§. III. Licet ergo spiritus illi vnus eiusdemque originis ac naturæ sint, adeoque in se vix inuicem distinguendi, secundum apparendi modos tamen multiplices, multifariam quoque denominari ac discriminari solent. Sic enim, vt potissima tantum annotemus, spectra domestica, lares, lemures, *Hauß Götter*, & in specie *Kobold* vocantur: quæ in aquis (flumi-

De diuersitate Spectrorum apparentium.

(flumi-

(fluminibus) visuntur, nymphæ, Nixe, Wasser-
 Frauen, antiquorum forte Sirenes, Nereides, Naia-
 des: in aere conspiciuntur draco volans, vulgo der
 Drache: In syluis ac locis desertis Feld-Geister, *vid.*
Esa. 13 v. 22. Feld-Teuffel. *Esa. 34 v. 14.* antiquis, satyri,
 fauni: in montibus, Berg-Götter, vt famosum est spe-
 ctum montis gigantæi, der Rubezahl, de quo Io. Præ-
 torius *speciali commentatione:* in metallifodinis Berg-
 Männigen, *vid.* Casp. Posneri, *de virunculis metallicis*
Disp. anno 1667. lenæ habita, diuiduntur ab Agricola *in*
lib. de animant. subterræn. in mitiores, qui neminem læ-
 dant, & crudeliores, qui haud raro mortem inferant
 metallariis, *vid.* Io. Prætor. *Anthropodemo Plurionico p.*
m. 139. Sic etiam speciali nomine apud Iudæos olim
 celebre fuit Spectrum diabolicum Lilith, forma mu-
 liebri apparens, quod infantes circumcidendos quan-
 doque occidere vel secum prorsus asportare consue-
 uit. Frommannus *de Poesmar. l. 3. part. 7. c. 2. §. 2.* Bo-
 dinus *Dæmonom. p. 37.* Nec infrequens mentio apud
 veteres Lamiarum, quæ secundum Becm. *de orig. t. l.*
p. m. 504. erant spectra formosa mulierum specie ap-
 parentia, hinc amore iuuenum sese captas menie-
 bantur, dum eos perderent ac deuorarent. Huc
 pertinet incuborum & succuborum notissimum no-
 men, quatenus scilicet non morbum illum, de quo co-
 piose agunt medici, sed dæmonem insultantem, (E-
 phialten & Hyphialten) significat, quæ res ex con-
 fessione sagarum infinitis exemplis certiorari potest.
 Fromm. *d. l. p. 874.* Et hæc de formis apparentium
 dæmonum præcipuis: vbi obiter adhuc notamus,
 quamuis diabolus humana specie nullam libentius si-
 bi adoptare soleat, nunquam tamen tam commode
 illam

25p

DISSERTATIO JURIDICA

illam effingere, quin facus etiam simplicioribus appareat: nam aut in vultu sceditas est ac turpitude, aut vncis hamisue instar vulturum pedes manusque deprauatos habet, aut denique insigni aliqua nota, quæ naturæ immunditatem prodat, conspicuum se ostendit, quæ Nicolai Remigii verba sunt, *lib. 1. Dæmonolatria p. m. 51.*

De spectris non apparentibus.

§. IV. Præterea etiam non apparentes Spiritus maligni Spectrorum nomine veniunt, quando tumultus excitant, etiam in domibus turbant, ollas, patinas &c. subvertunt, scamna, mensas per scalas deiciunt, horrendas voces variosque sonos edunt, & id genus alia, vbi omnino per sensus externos certiores fieri possumus de præsentia Satanæ, licet nihil videamus. Et hoc specialiter, puto, vernacula nostra dicitur *spûcken, es spûcket.* vid. B. Dn. Seckendorff *Christenstaat p. m. 47.* qui de experientia propria in huiusmodi casu testatur.

no & meridiem comparant?

§. V. Denique, vtut princeps tenebrarum nocturno tempore, quia hoc in se horroris plenum est, plerumque terribiles spectrorum laruas ostentare soleat, nescio tamen quo pacto etiam ipsa meridies & olim & hodie communi opinione suspecta habitæ fuerit eo, quod operosum præcipue circa illam diabolum antiqui crediderint, quo trahunt nonnulli verba *Psalmi 91. v. 7. Non timebis a timore nocturno, a sagitta volante in die, a peste perambulante in tenebris, ab incurso & dæmonio meridiano,* prout vulgata versio habet; cui quidem fontes repugnare interpretum aliqui aduertunt, vid. Geier in *Comment. ad Ps. p. 274.* Chaldaus tamen cateruam dæmonum expresse intelligit, & Backius in *b. Ps.* obseruat, daß die alten teutschen Bibeln ante

DE JURE SPECTRORUM.

928.

ante Lutherum vertit, sehen hie einen Mittags-Teufel. conf. Arnd. in b. l. & Celeb. Wedelius *Disp. Medica de Spectris* cap. 1. Quicquid sit de illo loco, res ipsa, vel certe persuasio (de meridie) illa inter omnes ruricolan constat.

§. VI. At vero, ne gratis hæc omnia, quæ de Spectrorum natura ac distinctione hæcenus memorata sunt, dixisse non quisquam existimet, ideo quod ipsa Spectrorum existentia in incerto adeo posita sit, ut veterum nugis & imperitorum fabulis potius quam veritate orta videatur, hinc maximopere necessarium fuerit, antequam de iure spectrorum agamus, breuiter, quo fundamento res illa tota nitatur, dispicere. Equidem superiorum seculorum temporibus de veritate Spectrorum vehementer dubitatum esse, ab iis præcipue, qui supra vulgus sapiebant, nihil miror, cum nimis enormes atque crassæ monachorum fraudes, qui fictis spectrorum territoriis nescio quæ commoda sibi conciliare consueverant, suspecta omnia tunc reddiderint, dum variis ludibriis incautos decipiebant, inprimis religionis, aut potius superstitionis, suæ confirmandæ gratia. Sic enim frequentissima exempla in illorum temporum scriptoribus inveniuntur de apparitionibus fictis hominum recens defunctorum, qui flebili ut plurimum voce ab amicis expetiuerint deprecationes sacrificulorum iusta mercede conducendas, ut eo citius dimitterentur e purgatorio. vid. Delrio *Disquis. mag. Tom. 1. p. 233.* Pexenfelder *Concionat. Histor. p. 1. p. 331.* Erasmus *Epistolarum lib. 22.* ubi notissimam, de parochio, cancris in cæmeterio dispositis, homines deludente, historiam refert. Conf. Sleidanus *l. 9. Comm.* quo ipso

An re vera
dentur Spectra?

Dubitatum
fuit de eorum
existentia superioribus
seculis.

B &

& huius generis aliis commentis antiquissima & patrum memoria iamdum inolica opinio de animabus mortuorum hinc inde circumuagantibus egregie confirmata fuit, quam in rem B. Lutherus *Tom. 5. germ. ten. tract. des Fegfeuers Wiederruff, fol. 168.* inquit: S. Gregorius zeigt an viel Exempel von den Geistern so erschienen sind, welchen er als ein gut einfältig Mann geglaubt, als wären Seelen, da nun offenbar ist, daß Teufel sind. Hinc etiam est, vt opinor, quod interdum de mortuis nostra lingua dicamus, daß sie irre gehen.

*Lutheri ten-
poribus non
omnis Spe-
ctra negata
sunt.*

§. VII. Post restitutam, ministrante Luthero, Euangelii lucem, vana quidem persuasio de animalibus defunctorum sublata est, at Spectra tamen nullo modo exinde negata: sic enim disertè Sleidanus *cit. loc. g.* vbi spectra in regno pontificio creberrima fuisse memorauerat, subiicit: *sed postquam innouit & aliquid roboris assumpsit Lutheri doctrina, paulatim euanuerunt eiusmodi spectra. Docet enim Lutherus e sacris litteris, mortuorum animas quiescere & iudicii diem supremum expectare: turbas autem illas atque strepitus formidolosos & phantasmata per Satanam excitari dicit, qui nullam praermitat occasionem vt impios cultus & falsas opiniones in animis hominum confirmet & Christi seruatoris nostri beneficium extinguat. p. m. 242.* Ita etiam anno 1570. iamdum Ladou. Lauaterus, Theologus Tigrinus peculiarem libellum edidit *de spectris*. in cuius parte prima, quod spectra & Spiritus omnino existant & interdum hominibus occurrant, ostendit, quia scilicet tunc temporis multi, non solum homines plebei, sed etiam excellentes viri (vt ipsius verba habent in *Epist. dedicat.*) mirabantur, an sint spectra, & quidam sint: Quo loco meminit Riui qui de eodem argumento eleganter scripserit.

§. VIII.

927.

§. VIII. Nostro deinde seculo, primum, quod sciam reperti sunt, qui spectrorum omnem mentionem ridere, & historicas de iis narrationes anilium fabularum loco habere, ipsamque adeo existentiam eorum penitus negare non dubitant: sed hi quidem non vnus generis sunt, nec iisdem omnes argumentis id efficere conantur, nec eodem animo. Etenim nonnulli contra conscientiam, (vt vulgo dicitur) spectra dari negant, cum tamen de falsitate rei nequam conuicti sint, tantummodo, quia nescio quæ generosa indoles hodie habetur, ea, quæ vulgo etiam vera creduntur, audacter impugnare, licet argumentis in contrarium non adeo sis instructus. Alii, dum apparitiones dæmonum in vniuersum oppugnant, ipsa disputandi methodo rem totam adeo involuunt, vt ex dubiis dubia serere, atque incerta magis incerta reddere videantur, quos inter iure meritoque censendus, vir haud vulgaris ingenii, Balthasar Beckerus, ex libro, quem *fascinarum orbem* inscripsit, notissimus, hic enim (ipse propemodum vanæ philosophiæ fascino impeditus) dum ea, quæ manibus tangi poterant, illustrare ac plana facere spondet, maiorem inducit caliginem, quin & vndique conquistis ratiunculis scripturæ S. tantum non omnem perspicuitatem, ne dicam, veritatem, euertit. Scatet sane ille liber infinitis contorsionibus, fallaciis, falsisque hypothesibus, nec dimittit lectorem nisi hæsitantem ac dubium. Notabile est Petr. Poiret iudicium in *part. 3. ver. mer. inuen. verit. p. m. 170. Misera & agra ratio, libri dicti consarcinatrix, audaci & temeraria sui phalerarumque suarum confidentia plena, tam stupendas & pudendas illic propalauit artis suæ absurda opiniones, vt si*

Nostro seculo primum, Spectrorum existentia negata est.

Quidam contra conscientiam studio nouitatis negant.

Sententia Balth. Beckeri.

154

illustre aliquod exemplum intellectus histrionici, cum naturalibus divinis humanisque incredibili lascivia ludentis & histrionicae suae calliditatis atque actiuitatis ultimos conatus vs & stylo exhibentis proferendum esset, nullum posset produci insignius. Et hoc quidem ceteris hominum intellectibus histrionicis & actiuis non poterit quoque non summopere arridere ob convenientiam inter se mutuam infansae dispositionis, quemadmodum videmus comedias, quo magis temeraria, absurda & ridicula continent, eo magis versatili cerebrorum indoli sapere. Vid. omnino Melchioris Leydeckeri, Prof. Ultraject. *Dissert. Historico-Theologica Beckero opposita, qua prodit anno 1692.* Conf. Lud. Benthem *Holländisch. Kirchenstaat part. 2. cap. 2. ff. 55. & seqq.* Alii, quicquid de Spectrorum apparitione pariter ac stupendis effectibus circumfertur, simpliciter naturalibus tribuunt causis, atque ex physicorum scholis bene multas afferunt rationes mirabilium phenomendorum, quae, quod rudioribus incognita sint, daemoniaca facile credantur, addunt etiam artificiosas quasdam effictiones, quae ad Spectrorum instar proxime accedant. His autem Beatissimi Arndii verba, *conciōne 3. in Ps 91.* responsi loco inculcamus: Der Satan mischet sich offit in natürliche Wirkungen mit ein, denn er siehet immer, wie er der Natur brauchen möge zu seinem Vortheil, daß er sein Werk mit durchtreibe. Alii porro merae imaginationi, melancholiae, vel stupori expauescentium & meticulorum hominum adscribendam Spectrorum opinionem autumant; verum, vtut facile largiamur, multos & olim & hodie (praesertim conscientiae stimulis anxios) quamcunque horribilem speciem pro Spectro habuisse, cum secundum *Sop. c. 17. v. 12.* tremens consci-

Quidam omnia naturalibus causis adscribunt.

Alii Melancholia adscribunt.

conscientia subinde metuat pessima fata, vti tamen hoc negare non nisi pertinax potest, ita ex eo, quod semel atque iterum forte accidit, generaliter pronunciare nimis temerarium existimamus. Sunt præterea non pauci, qui, si verum fatendum esset, non aliam ob rationem spectra rident, quam, quod per incredulitatem mentis suæ eo ducantur, vt nullos omnino Spiritus credant, quale quid de Sadduceis S. Historia refert *Act. 23. v. 8.* Et hi quidem pestilentissimo errore laborant. Certe enim, si quis vlla vnquam spectra reuera apparuisse perneget, illum ego de ipsius maligni Spiritus existencia dubitare, firmiter statuo, & si perstet in ea sententia, atheismo proximum iudico.

Quidam negant, ob incredulitatem.

§. IX. Nos, non attentis hisce, vt breuibus thesin nostram complectamur, statuimus cum Celeb. *Wedelio in Disp. supra cit.* non omnia spectra esse spectra, nec nulla tamen. Quod vt probatum demus vltcrius, merito primum ex S. Scripturæ testimonio petimus argumentum, cui adeo non ignorantur spectra, vt plurimis locis eorum diserte mentionem faciat. Ex antiqui fœderis libris, præter ea, quæ supra ex *Esq. 13 & 34* adducta sunt, huc pertinet *cap. 17. lib. Sap. v. 4. seqq.* vbi auctor clarissime refert, Ægyptiacos olim spectris perterrefactos & monstris eorum exagitatos fuisse. Quin & realis apparitio spectri diabolici Regi Saul facta memoratur i *Sam. 28* nisi verum Samuelem ibi intelligere malis, quod tamen absurdum vtique videtur, quis enim crederet, ope mulieris, quam textus expresse vt sagam depingit, beatissimam diuini Viri animam excitatam fuisse *Copiz. nec mirum. cap. 26. qu. 5.* Vid. Anton. van Dale de

Nostri sententia affirmatiua.

Probatur auctoritate S. Sacra.

Diuinat. Idololatr. p. m. 611. & seqq. qui ventriloquam fuisse mulierem illam multis rationibus euincere conatur. Conf. Io. Olearii *Biblishe Erklärung Tom. 2. p. 135. & 137.* vbi Lutheri hac de re sententiam in fine subnequit. Singularis plane est opinio anonymi Auctoris, qui Anno 1698. breui commentatiuncula, sub titulo: *Der nach seinem Tode weissagende Prophet Samuel.* Sanctum Samuelem reuera apparuisse defendit, in eo propemodum superstitiosus, quod ex *reuerentia erga B. Lutherum* dissentientem nomen suum celasse scribit, cum tamen aliter sentiendi libertatem sibi fuisse, argumentis sat bonis, ipse mox adstruat. Add. Lucas Osiander *Comment. in b. l.* Ex Novo Testamento notissima est historia de discipulis Seruatoris nostri, qui, conspecto magistro suo noctu super mari ambulante, conterriti, præ metu exclamarunt: Est spectrum: indicio manifesto, tunc temporis etiam hominibus, quin spectra dari crederent, nihil dubii superfuisse *Matth. 14. v. 27. Marc. 6. v. 49.* Simile quid post resurrectionem Christi contigit, prout refert *Lucas cap. 24. v. 37.* cum Saluator clausis ianuis ex improviso ingressus valde turbaret animos eorum, quia spiritum, h. e. spectrum, videre sibi videbantur, vbi Christus ad hanc persuasionem tollendam non negat dari Spectra, quod fecisset, si non darentur, sed, *Tangite,* inquit, *& videte, non enim spiritus habet ossa & carnem, quam habere me cernitis.* Nec est, cur quis opponat: scripturam hic & similibus locis non secundum rei veritatem, sed solummodo ex opinione vulgi talia exponere: quæro enim, vndenam hæc hypothesis, (alias non ignota) probatur? quod si dicas: valde probabilem, regero, non minus probabilem

lena

lem esse, sententiam eam negantium, eo quod Christus nunquam exprobrasse legitur discipulis tanquam erroneum aut absurdum, quod crederent apparitiones spirituum.

§. X. Deinde clarissimorum virorum consensus ac testimonia ad confirmandam thesin nostram in medium proferre haud difficile quidem foret, patrum scil. antiquæ Ecclesiæ, simul ac nostri temporis, Theologiæ, Medicæ, Physicæ, atque in vniuersum omnis philosophiæ Doctorum: at quia non ignoro, populares errores, quibus ex mente contradicentium opinio de spectris annumeranda, haud raro eruditissimos etiam viros tenere, idcirco huic labori sciens volensque supersedeo, ne quis forte excipiat, alium subinde ab alio in eandem sententiam, licet falsam, facile pertrahi potuisse, nec tamen inde errori patrocinium parere errantium multitudinem.

§. XI. Palmariam vero ad euincendam spectrorum existentiam probationem ipsa subministrat experientia omnium optima magistra: siquidem ea praualeat cuiusque præsumptioni vel coniecturæ, quin etiam in illis rebus, quarum causas & naturam assequi vix possumus, nos edocere vna solaque potest. Igitur, si veteris ac nouæ historiæ monumenta euoluamus, proh, quanta feques exemplorum in hac materia sese prodit! Quantum enim ad gentiliū scriptores, notissima sunt, quæ Plutarch. *in vita Dionis, Thesei, Cimonis, Bruti, aliorumque* varia spectrorum genera narrat, itemque Val. Maximus *Lib. 1. cap. 6.* de Cassio I. Cæsarem mortuum vidente, tum & Dio Cassius *lib. 55.* de Druso, qui a muliere humana forma

iōre

*Consensu
C' n. i. s. vi.
rorum.*

*Ipsaque ex-
perientia.*

iore vltiori ad Albim progressu prohibitus. Quibus merito addas Plinii secundi peruulgatam de Athenodoro narrationem. *lib. 7. Epistolarum.* Ex historia Ecclesiastica præter ea, quæ Sozomenus *lib. 6. c. 28. & 7. c. 23.* refert, memorabilis est historia de B. Martino, cui diabolus, specie quadam venerabili ac splendidissimo habitu, adstir, Christi personam mentitus, vt exacte recenset Sulpit. Sev. in *Histor. Martini*, qui ex ipsius Martini ore hoc ita gestum cognovit, ne quis forte existimet fabulosum. Plura huiusmodi in vitis patrum passim occurrunt. Huc referenda famosissima de pueris Hamelensibus historia, quam in archiuus Hamelæ religiose conscriptam custodiri testatur Wierus *de præst. dæm. l. 1. c. 16.* hanc inter fabulas referre peculiari libello conatus est Mart. Schookius, sed refutatus a Dn. Kirchmaiero, *pec. disput. anno 1671. Wuteberge habita.* Ipse B. Lutherus, vti spectra dari omnino nunquam dubitavit, ita reales etiam sibi factas apparitiones dæmonis hinc inde in scriptis suis meminit, & cum primis in arce Warteburgensi prope Isenacum, variis tumultibus diaboli turbatum se, conqueritur. Insigne plane exemplum recenset Godelmannus *de sagis lib. 1. c. 3. n. 8.* dignum quod hic legatur ipsius verbis: *Lutberi ædes accessit aliquando monachus foras vehementer pulsitans, cui cum famulus aperiret, ac sciscitaretur, quid vellet; num domi esset Lutherus? quærit monachus. Re cognita Lutherus eum ingredi iubet, quod nullum multo tempore vidisset monachum. Ingressus hic se quosdam errores papisticos habere ait, quorum nomine libenter cum ipso conferret, proposuitque syllogismos, quibus baud difficulter a Lutbero solutis, alios protulit explicari non minus faciles, unde offensus nonnihil Lutherus in*
bæc

*hæc prorupit verba: multum mihi faceffis negotii, aliud enim, quod iam agerem, erat; simulque surgens loci a Monacho propoftri explicationem ostendit, atque in eiusmodi collatione, cum manus monachi non esse avium unguibus diffimiles animaduerteret, inquit: Tunc is es, aufcultea, sententia hæc aduersus te pronunciata est, & mox locum in Genesi commonstrat: semen mulieris conteret caput serpentis, inde subiungit: nec cunctos tu degluties. Hoc dicto victus demon abiit, eliso crepitu non exiguo, cuius suffimen retrii odoris dies aliquot redolebat hypocaustum. Recentiora tandem si quis desideret, vel hic in patria mea notabile spectri cuiusdam, quod singulari nomine **Robold** vocant, exemplum actis publicis continetur. Simile spectrum Gehouæ nobilem familiam infestauit anno 1683., de quo specialis narratio prodit Patris Gehouensis Leonh. Thalemann. *sub titulo: Eigentliche Beschreibung des Gehovischen Nonnen-Gespensstes so sich begeben mit des Hoch-Edlen Herren Georg Sittichs von Eberstein Ehe-Liebsten* x. 1684. in 4to. Non minus stupenda ac pene inaudita sunt, quæ Annabergæ a spectro perpetrata sat fuse traduntur in der Ebentheurlichen Beschreibung des Gespenstes, welches in einem Hause zu St. Annaberg im 1691. Jahr viel Schrecken, Furcht und wunderfeltsame Schauspiele 2. Month lang angerichtet, beschrieben von des Hauses Eigenthumbs-Herren, M. Enoch Sobeln, Archidiacono daselbst. Hamburg in 8vo Anno 1691. in pago Obercrossen dicto, spiritus, sub specie columbæ interdum visibilis, domum quandam valde inquietabat, qui, ater analbus esset, varie tunc disceptabatur; certe iudex loci, ex officio in rem omnem inquirens, nihil fraudis subesse deprehendit. Huc referenda, quæ rustico prope Vinariam, anno,*

ni fallor, 1696, contigisse constans fama retulit, fusius iam tractanda, si germanica de illo casu narratio ad manus esset. Denique in vulgus notum apud nos puto, quod Berolini alba famina, Dresda Monachus, toties conspiciatur ab aulicis, quoties vni ex serenissima familia mors propius imminet, quod signi etiam paulo ante obitum Electoris Friderici Wilhelmi Gloriosiss. mem. obseruatum ex more dicitur. Gemina his apud Cardanum *de rerum variet. lib. 16.* leguntur. De vtroque autem, Berolinensi & Dresdensi spectro, mirabiles historias vid. in hollischen Morpheus Petri Goldschmidts, Pastoris Sterupensis, itemque alias complures varii generis, quas ex manuscripto primarii cuiusdam nobilis Holfatici modo dictus Auctor numeroso ordine recensuit. Vnam ex his consulto transcribere placet, quod in primis fidem mereri viderur: Est autem numero 13. historia, & ex tenore manuscripti talis: Der Churfürstliche Brandenburgische Hoff-Prediger Herr Vrsinus, hat mit selber erzehlet, daß wie er das erste mahl hat predigen sollen, und bey Nacht auff die Predigt studiret gehabt, der Teuffel das Licht drey mahl ausgeblasen, so daß er das Blasen habe hören können, ohne daß er etwas gesehen. Und wie er das Licht wieder angezündet, und in seiner meditation nicht wollen hindern lassen, hat der Teuffel auff dem Spinette, so in der Kammer gestanden, angefangen zu spielen, worüber er sein studiren hat quittiren, und zu Bette gehen müssen. Ultimo in gratiam irrisorum annecterem notissimum Professoris Viadrini Martini Schookii, spectra negantis, exemplum, nisi laborem hunc iamdum anticipasset Celeberrimus Kirchmaierus in *disput. de spectrorum apparitionibus &c. Wittebergæ anno 1692. habet*, vbi s. g. post

post enarratam Schookii historiam: *Possemus, inquit, illi alium adiungere Collegam olim, virum magni nominis & meritis & scriptis pro re litteraria egregium, qui posteriores cogitationes a prioribus distinguere, experientia edoctus, didicit, spectrorum hodie assertor.* Ceterum, præter rem, quin ex falso potius præiudicio, supra memoratus Autor des höllischen Morpheus incusat B. Pufendorfium, *cap. IV. p. m. 133.* ita pergens: *der zu unsern Zeiten bey der politischen Welt so hochangesehene Pufendorf will etwas und auch nichts von den Erscheinungen halten, und läßt also in diesem Stück seinen indifferentismus naturalisticum, wiewol mit ganz bescheidenen Worten, in ansehen der obbemeldten, gnugsam blicken, da er in seinem Sendschreiben zu seinen Freunden in Deutschland also redet: Quod spectra peculiarem articulum fidei constituunt, nondum audiui. Super quibus si quis me ad inquisitionem trahat, ita respondebo; me nunquam spectrum vidisse, nec ut videam, cupere; ab imperitis hominibus multa nocturno metu & errore caliginis aut illusionibus aliorum fingi putare, omnibus promiscue fidem detrabere, temerarium censere.*

§. XII. Hactenus ergo de spectris in genere egimus, eorumque existentiam asseruimus, nunc ad iura nos conferemus, frequentiores casus adducendo & iura iisdem applicando: eum vero seruabimus ordinem, ut prius de negotiis ciuilibus, postea de criminalibus agatur. In ciuilibus principale est ius personarum, atque illustris sponsaliorum & matrimoniorum materia. Quod si itaque sponsalia inita sint cum femina, quæ a spectris continuo diuexatur, quaritur, numne dissolui sponsalia queant? Est utique experientia comprobatum, quasdam personas

Transitus ad iura Spectrorum.

An propter spectra sponsalia dissolui possint?

malignis spiriibus absque intermissione exagitari, cuius fati causa, quæ sit, nostrum non est inquirere, quis enim diuina iudicia explorare valeat? Interim si sponso vel sponsæ tale quid forte contingat, num altera pars ad consummationem matrimonii inuita adigi possit, distinctius considerandum. Et si quidem iam ante contracta sponsalia hoc malo infestata fuerit contrahentium altera pars, quin ad dissoluen- dum agere possit qui eius rei ignarus erat, nulli du- bicamus, cum nihil tam contrarium consensui sit, quam error, *L. 15 ff. de iurid.* & hinc omnes contra- ctus propter errorem dissolui soleant. *L. 57 ff. de O. & A.* vt adeo idem de sponsalibus omnes DD. com- munitè asserant. Hoc tamen in contrarium moue- ri posset, quod hic error videatur versari circa acci- dentalia negotii, iam autem iure Canonico distingui so- leat, an commissus sit circa substantialia, an circa ac- cidentalibus sponsaliorum, *Con. un. caus. 21 quæst. 1* quam sententiam DD. quoque receperunt, adeoque pro- pter errorem circa accidentalibus dissolutionem non concedunt. At vero, vt breuitatis causa, nunc non iudicemus de hac distinctione, illud nobis sufficiat, quod saniores ex DD. in genere toties concedant dis- solutionem, quoties alter desponsatorum, si causam ignoratam sciisset, sponsalia nunquam contraxisset. Nicolai *de repud. & diuort. cap. 2. n. 4.* Sanchez *de ma- trim. l. 1. Disp. 62.* Lessius *de Inst. & iure lib. 2. c. 18. dubit. 10. n. 72. & seqq.* vbi hanc rationem subiicit: Quia se- cundum affectum & intentionem, quam habebas pro- mittendo, non censeris te voluisse obligare ad im- plendam promissionem, si talem defectum in ea de- prehenderes. Quo & pertinent B. Lutheri verba *lib.*

von

932.

von Ehe-Sachen Tom. VI. Wittenb. fol. 269. Wann ein Mann solchen Mangel hernach an seiner Braut findet, daß er sie nicht genommen hätte, wo er zuvor hätte gewußt, soll er ja billig frey seyn, sie zu lassen, denn er hat sie mit solchem Zusatz nie bewilliget zu nehmen. Quodsi autem altera ex desponsatis personis sciuerit hoc ipsum, aliud omnino dicendum vnusquisque videt, cum sic tacite quasi promiserit, eam alterius sortem patienter selaturam.

§. XIII. Sed hoc ita, si ante celebrata sponsalia spectris inquietatus fuerit vnus ex contrahentibus. Maior difficultas erit in casu, si sponsalibus rite initis hoc infortunium superveniat. Hic sane videbatur, locum dissolutioni sponsaliorum non esse, cum non constet, quis in culpa sit: saepe enim ob alterius peccata spectris alter vrgetur, tanquam in pœnam, quod cum ille negotium habeat. Imo haud raro iis, quibus apparent spectra, terrorem incutiunt minorem, præ illis, qui, licet præsentis, excepto strepitu actumultu, nihil animaduertunt. Verum & hoc casu idem statuere non veremur: cum in genere hic DD. iterum asserant: Quoties post contracta sponsalia eiusmodi superuenit incommodum, quod, si ante præuisum fuisset, alterum a sponsalibus deterruisset, toties locus est repudio. Gerhard. *Loc. de coniugio* §. 167. *in fine.* Brovwer *de iure connub. l. 1. cap. 25. n. 9.* Bruckner *Dicif. Maxvim. cap. 1. n. 86.* Menoch. *de AI Quast. l. 2. Cas. 455. n. 2.* Carpzov. *Iurispr. Consist. l. 2. Def. 176. n. 9.* Iam autem nullum dubium est, si hæc sciuisent contrahentes, nunquam eos in tam arctam societatem coiuisset. Hoc tamen ipsis loco temperamenti adhibendum, vt prius deuotis precibus a DEO Optimo

*Quid si spe-
tra post
contracta
sponsalia
appareant?*

Maximo auxilium expetant, & , si nihilominus non cessent maligni Spiritus, tandem a sponfalibus recedant.

*An matrimonium
dissolui possit
propter
Spectra.*

§. XIV. Quid vero dicendum de matrimonio ipso iam consummato? Nouimus eiusmodi tristem casum in famosa ciuitate extitisse, vbi mulier vere pia Deoque addicta mirum in modum a spectris cruciata fuit, sputis enim obruta ad calcem vsque, stercore omnia circa illam obducta, mobilia vidente muliere ablata & concremata, vt hac ratione, licet alias bonis sufficientibus instructa, ad summam pauperiem redigeretur. Illa vero hæc omnia æquo animo tulit, & quo maiorem vim cacodæmon adhibuit, eo ardentioribus precibus Deo sese commendauit, in quo exercitio virtutis adhuc perdurat, quamuis, an recesserit nunc Satanas, ignoramus. Quid vero tali casu pronunciandum, annon maritus iure meritoque agere ad diuortium posset, maxime, si & ipse suarum facultatum simul iacturam sentiret? Grauis est atque anceps hæc quæstio, sed tamen, saluo aliorum iudicio, negatiuam amplectimur sententiam. Est enim matrimonium Christianorum indissolubilis societas, in qua coniuges vtriusque fortis focii, ac non in secundis tantum, verum etiam in aduersis rebus sibi inuicem adiumento & solatio esse debent. Idque in hoc casu eo magis, quo certius est, a solius Dei prouidentia hoc incommodum euenire, vt tententur coniuges, an in patientia perstare, Deoque soli confidere velint.

*An territio-
nes spectro-
rum causam*

§. XV. In materia tutelarum, quæ ad iura personarum pertinet, offert se quæstio, num legitima excusationis causa sit, si domus pupilli spectris frequenter?

teretur? Equidem inter causas ab Imperatore Iustiano in Digestis & Institutis recensitas hanc non reperiri, facile concedimus: verum, cum non omnes causas, maxime, ab Imperatore non præuisa, expressa sint, sed tantum minores, ita tamen, ut maiores non excludantur; inde & hanc ob causam tutor a tutela, utpote quæ iam in se sat magnum onus continet, excusationem merebitur, modo omnes vias tentauerit, pupillum in alia domo educari curauerit, & tamen nullum modum evadendi inuenire poterit. Sed annon erit iniquum ita pupillum deserere? Videtur, at non est. Non enim deserendus ideo pupillus ab omnibus: possunt interim bona eius alii administranda concedi & ipse piis sacerdotibus committi, qui precibus pro auertendo hoc malo Deum implorent. Tutorem vero ad omnes illas molestias adigere velle, iniquum omnino videtur.

§. XVI. A iure personarum ad ius rerum descendimus, & quidem ad primam iuris in re speciem, dominium, quod per accessionem quoque fortuitam, inventionem scilicet thesauri, acquiritur. Hic vero satis notum in vulgus est, quam frequens circa thesauros spectrorum apparitio, ut possidere quasi & custodire spectra eosdem videantur. Inde in genere quaritur, an salua conscientia occupare liceat eiusmodi thesaurum a spectro custoditum? Vbi quidem disputare nolumus, qui contingat, ut prope locos thesaurorum plerumque spectra conspiciantur; vix enim alia poterit assignari causa huius rei, quam, quod Satanas mox (permittente Deo) in pecuniam illam potestatem sibi sumat, quæ, interdum ipso suadente, vel certe nunquam absque peccato, a possessoribus

*excusationis
a tutela præ-
beant.*

*An salua
conscientia
thesaurum a
spectris custo-
ditum occu-
pare liceat?*

foribus humi defossa; quare seductor mirifice gessit eo argento tanquam illice uti, quo in casses auaritiæ natura iam cupidos hominum animos feliciter pertrahat. Sufficit ergo nobis ad quæstionem propositam negando respondere. Licet enim inuentor blandiatur sibi et ipsi conscientia bonæ intentionis, quia scilicet egenis succurrendi ac in vniuersum proximi commoda promouendi opimam occasionem ostensam videatur, hoc tamen rem omnem neutiquam absoluit, cum ex moralibus constet, non a sola intentione actionis fluere bonitatem, & insuper tentationis loco tale quid a Deo oblatum videatur, cui ne succumbamus, omnimodo cauendum. Nec obstat, incertum sæpe fuisse, ad bonos, an ad malos spiritus spectra referenda, quæ thesauris incubuere, adeoque ab ipso Deo traditam videri pecuniam inuentori; rehero enim: propter incertitudinem eo tutius est consilium abstinendi ab eo, quod valde improbabiler a Dei manu porrectum putatur, neque enim diuina benignitas sub eiusmodi terribili specie beneficia sua distribuere solet. Sed quid si spectrum ipsum homini thesaurum offerat, simulque ad capiendum eundem impellat, cuius exemplum refert Mart. Grundmann in Tract. quem inscribit *neueröffnete geist und weltliche Geschichte Schule* litt. g. n. 9. p. m. 245. seqq. Hic omnino salua conscientia thesaurum accipi posse iudico, inprimis, si tales concurrant circumstantiæ, quales in allegato loco leguntur, vbi ex toto negotio diabolicæ fraudis nihil elucet. Narratur enim, in sylua, non procul a Quedlinburgo, puellam rusticam, collectis in duabus corbis lignis, domum abeuntem accessisse virum stature solito

lito minoris, (ein Klein Männgen) atque ostensa in proximo colli magna argenti copia, serio monuisse, tolleret, quantum eius posset, mox, puella non sine lacrymis abnuente, ipsum sua manu bonam partem argenti alteri ex corbibus, abiectis lignis, intulisse, post disparuisse. Re domum delata, rusticos accurrisse ex pago magno numero, thesaurum in illo loco inquisiuisse, at irrito conatu. Extra hunc casum speciale decisionem datam applicare non auisim.

§. XVII. In specie circa thesauros notissimi iuris est, eosdem, si in loco proprio inueniantur a domino, inuenientis esse, nisi forte illicitis mediis v-fusus sit, tunc enim thesaurus ipsi in poenam auferitur & totus fisco vindicatur, *L. un. C. thesauris l. 5. C. de molef. & mathem.* vid. Carpzoy. *in prax. Crim. qu. 50. num. 37. & seqq.* Quod si itaque suaflu & ductu alicuius spectri in suo quis thesaurum inuenerit, quaeritur, annon ad fiscum tanquam illicitis mediis quaesitus pertineat? Ita videbatur, cum nihil magis illicitum forte dici possit, quam nutum & voluntatem maligni spiritus sequi. Sed contrarium verius puto, ex ea ratione, quia spectrum illud, ostendens thesaurum, non est medium, quo quaeritur ille, sed tantum causa inquirendi, inde, si nullo remedio illicito in ipsa inquisitione usus sit inventor, vindicare fiscus nihil potest. At vero, si spectrum, non modo, vbi thesaurus reconditus sit, ostendat, sed etiam certum eruendi modum superstitiosum & magicum praescribat, & alter eundem adhibuerit, tum omnino aliter pronuncian-dum existimo.

§. XVIII. Porro, si quis thesaurum in alieno data opera inuenerit, eius nihil capere inuentorem, quam-

*Thesaurus ductu spe-
ratorum in-
uentus, an
ad fiscum
pertineat.*

*Quid si the-
saurus in a-
lieno ductu*

APP

*specularum
inuentus.*

quamvis alias dimidia pars ad illum pertinuisset, certum est. *l. un. C. de thesauris.* Quid ergo, si quis a spectro alliciatur ad thesaurum in alieno inquirendum? Adhuc dimidia pars ipsi tribuenda. Namque phrasin, data opera inquirere, non aliud significare putamus, quam sciscitari, annon thesaurus in alieno conditus sit, vel etiam si referatur, illo loco latere thesaurum, statim eundem non salutato prius domino, inuestigare. Neutiquam vero hic casus plane extraordinarius eo spectat, ut quis data opera dici possit in thesaurum inquisivisse, cum spectri apparitio ad casus potius fortuitos referenda, modo tamen mox percepto thesauro, domino loci hoc denuntiauerit, nec furti ac doli suspectum se reddiderit.

*Domo dotali
spectris infesta
an alia
dos constituenda.*

§. XIX. Ad materiam dominii refertur quoque dominium dotis, quod marito competit in re dotali: est enim maritus dotis dominus civilis, arg. *l. doce ancillam q. C. d. R. V.* datur vero dos marito, ut ea vtratur & fruatur ad matrimonii onera ferenda, *l. pro oneribus 20. C. de Jur. Dor.* quid itaque, si vxor marito domum intrulerit dotis loco, ea vero spectris adeo infestetur, ut usum marito nullum aut exiguum plane praestet, num ad aliam dotem constituendam agere potest maritus? Notissima iuris distinctio est, an domus aestimato, an in aestimato in dotem data: & si quidem in aestimato, iterum distinguendum hoc casu censeo, num spectra iam ante constitutam dotem in domo apparuerint, an postea, priori casu, nullum dubium, aliam dotem constitui debere, nam & inutilis est dos, quae fructum nullum praestat, & in dolo fuisse vxor videtur, eiusmodi dotem constituendo, qui dolus non marito, sed vxori praeiudicio esse debet: poste.

posteriori casu, ad casus fortuitos refero subsequen-
tem spectrorum apparitionem, casus vero in re do-
tali contingens, qui usum dotis impedit, marito tan-
quam domino nocet; non secus, ac inundatio usum
prædii dotalis impediens, vxorem ad aliud prædium
constituendum non obligat. Quod si æstimato data
domus, non tam ad ipsam rem, quam ad æstimatio-
nem respicitur, *l. 16. ff. soluto matr.* præstare ergo v-
xor tenetur, vt res tantum valeat, quantum æsti-
mata est, adeoque, cum spectra haud dubie diminu-
ant pretium domus, supplebit vxor tantum, quan-
tum deest æstimationi factæ: nisi, postquam domus
iamdum æstimato tradita, superueniant spectra, tum
enim, quia plenum eius dominium in maritum trans-
latum est, huius quoque casus hic erit, & ab eo fe-
rendus.

§. XX. In materia seruitutis constat, si vsus ædi-
um alicui concessus, quod ipse vsuarius inhabitare de-
beat, nec alteri vsum locare possit. *§. 2. l. de V. & H.* quid
si itaque vsuarius ipse inquietetur spectris, alius vero
non æque, annon huic potest locare vsum ædium?
Resp. affirmando, vtur generalis iuris dispositio ob-
stare videatur, casum enim necessitatis semper exce-
ptum arbitror, cum & lac ouium ad vsum non per-
tineat, & tamen ad necessitatem modico lactis vri li-
cet. *l. 12. §. 2. ff. d. d. tit.* Ex quo facilius est applica-
tio ad habitationem ædium: nam si propter spectra
nec inhabitare liceat, nec domum alteri inhabitandam
concedere, aut alia habitatio, aut eius æstimatio erit
præstanda.

§. XXI. Circa ius hereditarium vnicum hic
notabimus casum in materia testamentorum.

*Quid in vsu
ædium obtri-
neat.*

*Quid in ha-
bitatione.*

*An compari-
tio spectro-
rum in perf-*

229

*sciendis testa-
menti solen-
nibus actum
continuum
interrump-
tur.*

stitutum est Iure Ciuili solennia testamentorum vno contextu celebranda, & si actus extraneus interueniat, vitiosum esse testamentum *f. 3. I. d. testam. l. 21. ff. eodem.* quid ergo pronuntiandum, si tres vel quatuor testes subscripserint, mox autem spectra appaerentia impediuerint, quominus omnia solennia absoluerentur, ita vt post magnum interuallum alio loco faeriat absoluenda? Existimo, testamentum pro vitioso haberi non posse, si modo non plane ad alium diem differantur reliqua solennia, sed, absque alio actu extraneo interueniente, (licet alio loco) in testatoris presentia ceteri testes subscribant. Cum enim DD. casum necessitatis alias excipere soleant, cur non & hic casus necessitatis excipiendus sit, vix appareat. Neque aliud statuimus, si verum spectrum non fuerit, quod apparuit, sed forte alterius dolo, testatorem impedire volentis, eiusmodi phantasma effectum, dummodo a testibus pro vero spectro habitum, vbi enim eadem adest ratio metus, eadem decifio quoque obtinebit.

*Si constituta
hypotheca
in domo spec-
tris inse-
ratur.*

§. XXII. Circa ius pignoris oritur dubium, si in domo constituta sit hypotheca, v. g. p. 3000. Imperialium, spectra vero ita infestare ceperint domum, vt nec 1000 amplius valeat, annon ad aliam hypothecam constituendam agi possit? Facilis est decifio, non absolute ad hoc dari actionem. Potest tamen illo casu creditor agere ad soluendum debitum, aut ad sufficientem cautionem & maiorem securitatem sibi praestandam.

*De venditio-
ne Domus
spectris in-
quietata.*

§. XXIII. Nunc ad contractus transeundum est, & quidem primo, ad contractum emtionis venditionis. Igitur, si domus Titio vendita fuerit a Senr-

936.

Sempronio, & tradita quòque ceperit inhabitari, postmodum spectra identidem in ea compareant, queritur, an contractui stare Titius debeat, an ad rescissionem plane agere possit? Hæc quaestio, cum satis ambigua sit, sigillatim considerandi sunt casus. Quod si enim spectris infestata sit domus iam ante venditionem, & venditor hoc reticuerit, non dubito ad rescissionem contractus agi posse, modo reuera post contractum consummatum spectra appareant emptori, eiusque familiae. Sed queritur, quæ actio competat? Haud dubie actio de dolo dabitur quis enim neget in dolo esse venditorem, qui hoc vitium scivit, & liberum tamen domus usum vendidit, is ergo dolus omnino excludit consensum, adeoque contractum annullat. Cels. Bargal. *Tract. d. dolo Lib. 6. Reg. 2. num. 2. seq.* neque hic, inter dolum incidentem & causam dantem, distinguimus, de qua distinctione DD. prolixè egerunt *ad L. 7. pr. ff. de dol. mal.* vterque enim ad rescindendum contractum sufficit arg. *L. 5. & 10. C. de rescind. vend.* Porro & actione ad reddendum vtili agi posse ab emptore, statuimus. Vt enim pro vitio rei intrinseco hoc ipsum haberi nequeat, est tamen sæpe hoc vitium quibusdam adibus, ex iusta voluntate Dei, intrinsece ac perpetuo coherens, quod proinde a venditore nullo modo celandum erat. Interim excipio venditionem fiscalem arg. *L. 1. §. 3. ff. de Aedil. Edict.* cum hic sibi impurare debeat, qui a fisco domum emit, quod non accuratius in omnia vitia & qualitates eius inquisuerit, vt hinc de damno, quod sua culpa sentit, postea conqueri non debeat. Verum, qua ratione probabit emptor, spectris iam ante infestaram do-

mum fuisse, & hoc venditori non ignotum fuisse? Fateor, probationem eius rei saepe difficillimam futuram, sed promptissimum erit remedium, isthoc venditoris conscientiae relinquere, & per delationem iuramenti eruere veritatem. Id enim, quin permisum sit emptori, si ipse prius de malitia iurauerit, nulla solida iuris ratio obstat.

Quid si venditor ignorauerit hoc vitium.

§. XXIV. Et haec forte facilius obtinebimus, si sciverit venditor vitium: ast quid pronuncian- dum, si ignorauerit? Equidem, haud facile illum casum contingere posse, ubi non ad minimum ex relatione domesticorum haec res ad venditoris aures delata fuerit, existimo. Demus tamen casum, veluti, si dominus aedium in alio satis remoto loco degat, ibique contractus fuerit initus ab utroque hanc qualitatem rei ignorante. Sed hic idem pronunciare non dubito. Licet enim nihil imputari hac ratione possit venditori, emptor tamen cur ex hac causa tam insigniter laedi debeat, non apparet. Siquidem notissimi iuris est, causam rescindendi contractum non semper a scientia venditoris dependere. Quod si enim vitium equi internum ignoret venditor, an id eo emptori a contractu resiliere non licebit? Vtique vero. Cur non ergo idem hoc casu obtineret? Quod si detur, ante contractum spectra perturbasse ades, nondum vero constet, an & imposterum apparitura sint emtori & eius familiae, num contractus statim rescindi poterit? Viderur omnino affirmanda quaestio, quod inhumanum sit, ad hoc periculum adigere emptorem, cum ex vno conspectu horribilis laruae in discrimen vitae & sanitatis adduci possit. Verum, hoc non obstante, negando respondemus, cum

cum ex praxi constet, spectra non omnibus etiam eodem loco apparere: iam autem iniquum valde & a iustitia alienum esset adstringere venditorem ad recipiendam domum ob vitium, quod tamen postea evanuit; id quod data instantia fiet clarius. Ponamus enim animal morbidum mihi venditum esse, ac alterum probare, morbum, qui tempore contractus adfuerat, recessisse, & animal, post contractum, me non sentiente, sanitem recepisse: quis vnquam assereret, me nihilominus ad redhibendum agere posse? Idem hic iuris est. Inhabitet ergo prius emptor domum, & ardentibus precibus a Deo tutamen atque praesidium exerat, simulque in fide expectet, ac si postea nihilominus vel ipse vel familia eius spectris infestetur, contra venditorem agat ad rescindendum contractum, ita nec ipsi nec venditori continget praesudicium.

§. XXV. Haec de eo casu actum, si spectra domum inhabitauerint ante contractum: nunc de illo videndum, si ab initio nihil huius utraque pars meruerit, quia nunquam spectra visa vel audita in aedibus, numine ex hoc capite emptio venditio rescindi, aut ad minimum de reliquo pretii ab emptore ex aequo aliquid detrahi possit? At vero hoc iniquum putauerim. Quid enim ad spectra venditor? Forte enim emptoris aut eius familiae impietas in causa est, quare daemones adeo frequens occurfus, & libera aedes perstrepenti licentia sentitur, cui malo ipse remedia quarere a diuina gratia tenetur citra iacturam alterius, cum enim semel dominus aedium factus sit, casus superueniens nulli alii, quam ipsi, ceu domino, nocere debet.

Quod si post contractum primum spectra appareant.

§. XXVI.

An condu-
ctor impune
migrare
possit obter-
rionem
spectrorum.

§. XXVI. De contractu locationis & condu-
ctionis, quo frequentior eius in vita civili usus, eo
magis necessarium videtur, hic disquirere. Si quis
ergo domum alteri locare velit, ea vero spectris in-
festetur, obligatur omnino ad hoc indicandum con-
ductori, alias conductor, mox ut comperiit istud,
consummationem contractus iure detrectare potest,
nec ad interesse tenetur, si quid enim damni ex par-
te locatoris subsit, hic imputet vel negligentia vel
malitia sua, quod reticuerit non reticenda: modo
statim a tempore accepti nuncii mutatum animum
profiteatur, ne locator forte excipiat, alium inter-
rim inueniri potuisse, qui nulla spectrorum ratione
habita domum conduxisset. Si vero consummato
contractu conductor subinde malignis spiritibus ve-
xetur; queritur, ane domum deserere possit, licet
praefinito tempore vix ad dimidium elapso, ita, ut
integram mercedem soluere non teneatur? Hic plu-
ra distinctim consideranda. Primum enim, locato-
re negante, existimo probationem spectrorum in-
iungi oportere conductori, quae fieri poterit per te-
stificationem iuratum domesticorum, ne forte con-
ductor (ut fere fit) infamare domum dolose cupiat,
quo viliori, usus eiusdem, pretio sibi constet. De-
inde, modica incommoditas, si tolerabilis ea sit, non
adeo attendi debet a conductore, veluti, si spectra
tantum in remotiori aedium parte, fores ctenaculo-
rum pulsando, aut inconcinnos sonos edendo, ex-
audiantur: modicum enim in genere damnum ipse
Leges ferendum volunt ei, cui nec immodicum lu-
crum aufertur. *L. 25. §. 6. ff. Locati.* ergo non mox
querela desuper mouenda. Sed vero, si domum
hinc

hinc inde turbare, familiam illudere, atque ingentia damna inferre cœperint mali spiritus, decidendum omnino est, conductorem discedere posse, nec pensionem soluere, nisi pro rata temporis, teneri, causa tamen ad ædium dominum prius delata. Licet enim regulariter conductor, ante tempus conuentum, emigrare nequeat, nisi cum integra pensione etiam interesse præstare velit, Gail. *Lib. II. Obseru. 23. num. 6.* hoc tamen cessat, quodocunque iusta causa emigrandi subest, ac talem omnino esse spectrorum apparitionem consentiunt Doctores vnanimiter propter *L. habitatores 27. ff. Locati*, quæ lex diferte quidem de spectris non loquitur, sed iusti timoris tantum meminit, ab interpretibus tamen vtiliter ad spectra, quorum iustus procul dubio timor est, applicatur. vid. *MOZZ. de contract. p. m. 415.* Schotanus *Exam. Iurid. p. 353.* Müller ad *Struy. Exerc. XXIV. Lib. 19. Tit. 2. lit. 8.* Pacionus *de Locat. & Conduct. cap. 60. n. 11.* (Contrarium tamen habet Baldus in *L. licet. 8. C. de Locato*, dicens, inquilinum integram pensionem soluere debere, modo spectra non sint diuturna.) In arbitrio itaque conductoris positum erit, velint domo penitus exire, an, mitiori pensione a locatore oblata, continuare habitationem. Vbi illud persè patet, remissionem pensionis ad proportionem vsus impediti attemperandam esse, ita vt v. g. pro vno hypocausto vel cubiculo propter spectra, in tuto tantum, quantum damni emergentis est, detrahatur. Ast quid dicendum, si domus nunquam alias suspecta fuerit, & locator probare possit, turbas, quæ nunc audiuntur, inhabitante conductore, ab

E. impro-

bis hominibus & fagis, quibus cum illi inimicitias intercedere palam sit, ministrante diabolo, excitari, nonne tum postulare poterit, ut contractui per omnia satisfiat? Resp. affirmando, quia tunc ipsius conductoris culpa est, qui ad minimum occasionem dedit huic malo, quod secundum propositas circumstantias ab immissione divina non absolute provenit. Vid. præter supra citatos, imprimis, quæ Excellent. Thomastius notavit ad Positiones Huberi, *lib. 3. Tit. 25. §. 62.* Christin. Decis. Belg. *Vol. 3. Decis. 112. n. 12.* Coarruuias *Variar. Resolut. lib. 4. num. 6.* Ceterum in locatione operarum idem statuendum cenfeo, si scil. mali spiritus domum subinde peruagentur, seruos & ancillas iure hinc discedere posse, nec, ad terminum conductionis implendum, vel a domino vel a iudice, adstringendos esse: nemo enim, ut periculo sese exponat, vel iustum etiam timorem periculi abiciat, cogendus, cum sæpius, a se ipso tale quid imperare, homini difficillimum euadat, ac præterea communis contractuum conditio: si res in eodem statu permanferit, hinc quoque locationis negotium limitare debeat.

Quid in locatione operarum.

An præsumenda mors eius, cuius umbra conſpicitur.

§. XXVII. Missis nunc contractibus, ex aliis materiis ciuilibus pauca adhuc delibabimus. Compertum est haud raro, mortuorum umbras ea forma habituque apparuisse, quo, dum in vivis essent, omnibus cogniti erant, quare non incongruum videtur, hic loci querere, nunquid hominis, qui peregre diutius absuit, semel atque iterum visa species, id efficere de iure debeat, ut mors illius præsumatur accidisse? Et puto, quod sic, imprimis, si plus vna vice,

vice, a diuersis, spectrum illud conspectum fit, in loco domicilii, quo ante discessum homo degebat, ac nihil omnino de morte ipsius hucusque nunciatum: Neque enim de viuis huius quidquam solet contingere; *wer noch lebet, pflegt nicht leicht irre zu gehen*, uti vulgo loquuntur. Hoc tamen eo trahi non debet, ut pro vera probatione talis apparitio accipiat, hinc & vxor, vmbra mariti absentis conspiciens, pro sufficienti argumento mortis illud venditare nequit, nec ad alia vota admittenda: licet enim plena probatio mortis hoc casu non requiratur, sed sufficiat, verisimiliter, & præsumtiue de morte constare, Mascardus *de probat. concl. 1075. n. 5.* adeoque & hæc præsumtio videatur sufficiens, at tamen eiusmodi præsumptiones hic requiruntur, ex quibus argumentum ad mortem per se sequitur, qualis hæc ipsa non est, cum non impossibile, aliorum astutia & fraude tale spectrum effingi, credamus.

§. XXVIII. Etenim non possumus non meminisse temerarii facti, quod Wittebergæ anno 1691. admissum a duobus ciuibus academicis, Lucio & Seio, quorum ille, spectra ridere, hic asserere, solebat, uti notum est, inter diuersæ religionis homines hæc de re vix conuenire. Seius ergo, cum frustra disputari, sæpe animaduersisset, demonstratiua quasi ratione conuicturus aduersarium, nocte aliquando subobscura, toto corporis habitu in speciem horribilis larvæ composito, domum redeuntî Lucio occurfabat, hic vero, facile dolum suspicans, baculo miseris modis personatum spectrum excipiebat; illo clamitante, se esse Seium, respondebat: tu es dia-

An actio iniuriarum competat contra eum qui spectrum simulat terrendi causa.

bolus, acriter simul verbera continuando, vsque dum ex commiseratione tandem eum dimitteret; quaritur, an Seius contra Lucium actionem iniuriarum intendere potuerit, ideo, quod plagis finem facere noluisse, postquam alter iamdum expresse nomen suum professus esset? Respondemus, actionem iniuriarum nullatenus competere, cum ipse Seius causam dederit negotio; interim a iudice vterque ex officio puniendus, alter propter falsum, alter propter nimiam acerbiteriam in verberando. Alias vero actio iniuriarum sine dubio datur contra illum, qui domum meam sermonibus suis suspectam reddidit, quasi spectris infestaretur, quis enim dubitet, presentissimum damnum exinde me sentire, si forte locanda vel vendenda alteri domus, dum nihil aequae facile hominibus persuaderetur, est enim ex genere illorum vitiorum, quae oculis exterius diiudicari nequeunt.

An actio iniuriarum competat, si ades falso spectrorum incusata.

An fisco solvenda onera de domo propter spectra non habitabili.

§. XXIX. Finem civilibus materiis imponat quaestio, si domus quaedam adeo spectris turbetur, ut plane inhabitari non possit, an nihilominus integra onera fisco ex eadem solvenda? Hic negativa responsio potior. Licet enim obtendas, quod onera publica non pro solo usu solvantur, quia tamen quantitas onerum pro singulis domibus determinari solet, valde iniquum videtur, postulare, ut ordinaria tributa pendantur ex aedibus, quae, propter vsum penitus impedirum, ferme non intelliguntur in bonis esse. Sed huiusmodi quaestiones magis dependent ex usu atque consuetudine loci, quam ex dispositione iuris civilis, adeoque leui brachio rem tetigisse, sufficiat.

§. XXX.

§. XXX. Iam ad causas criminales deuoluti, quatenus aliqua nostri thematis applicatio facienda, videbimus. Initio, notum est, ex historiis pariter & vsu inter homines quotidiano, quod spectra domestica, *Die Kobolde*, multa saepe hominibus imputare, vel etiam distincte in memoriam reuocare soleant, quae ante multos retro annos minus recte factitauerunt, quale quid clerici ordinis cuidam, viro inter suos non exiguae auctoritatis, in ciuitate H. contigisse accepimus, qui a Koboldo, ad admirationem vsque, de turpiter olim gestis commonitus est. Affine exemplum legas apud Cardanum *de subtilitate lib. 19. p. 669.* Num ergo talis inculpatio spectri sat indicii contra inculpatum praebere, simulque causam dabit, vt ad inquisitionem iudex deueniat? Resp. quantum non omnia falsa reputanda, quae a diabolo enunciantur, (siquidem interdum vera dicere potest) quia tamen de Koboldis in specie constat, quod ludificandi homines occasionem nullam omitant, atque illusionibus mordacissimis eximie delectentur, hinc, nisi aliae superueniant circumstantiae, facti suspicionem praebentes, isthaec non attendenda existimo: quodsi tamen mali mores illius hominis concurrant, & fama iam quoque de crimine imputato orta sit, tum profecto non plane negligendum hoc indicium statuo. Qua occasione & illud notandum, quod testimonium spectri, de innocentia eius, qui pro delicti reo detinetur, obstarre non debeat, quo minus, ordinaria iuris via, per inquisitionem contra illum procedatur, licet enim *Actor. 16. v. 17.* expresse legamus, secundum veritatem testificatum esse Satanam,

E 3

per

*An spectri
imputatio
criminis at-
tendenda?*

per obsessos, de Apostolis Paulo & Barnaba, hoc tamen speciali Dei dispositione factum, nihil impedit quin pater mendaciorum forte ex collusionem cum ipso delinquente defensionem eius suscipiat.

*Si spectrum
occisi appa-
reat, an in-
dicium facte
cedis pre-
beat?*

§. XXXI. Si cædes hominis facta ex fama denuncietur, nec tamen de veritate adhuc dum constet, in loco autem, ubi patrata creditur, species occisi, vel sanguine rubentis, vel aliqua parte corporis vulnerati, frequenter se ostendet, quaritur, anne præsumtio exinde capienda de veritate homicidii commissi? Resp. quod sic, & puto, vel ex hoc capite iudici incumbere necessitatem, feuerius inquirendi in criminis auctores, si quos forte suspectos habeat. Verum, quod hinc vulgo concludunt, ideò vmbra occisi apparere, weil er nicht che ruhen sönne, bis dem Thäter sein Recht geschähe, vanissimum est, no- uimus enim, in locis executionum ordinariis frequen- tissime conspici, qui summo iure capitale supplicium promerere.

*An mitigan-
da pœna de-
linquentis
ex instinctu
spectri?*

§. XXXII. Quod si quis a spectro incitatus fuerit ad delinquendum, quaritur, num excusationem aut mitigationem pœnæ mereatur, qui ad instinctum eiusmodi spectri atrox delictum commisit? Casus plane notabilis contigit nuper admodum, in pago Comitatus Castellensis, Wiesenbronn dicto, ubi femina quædam, **Anna Margaretha Gänserlin**, propter incendii crimen ad inquisitionem tracta, cuius confessionem, quantum ad causam delicto præ- tensam, ipsissimis verbis adducemus, prout legebat- ur in Actis, mense superiori ad Inelytam Facultatem Iuridicam huius loci transmissis, hunc in modum:

Ad

Ad art. 67. Wer der delinquentin Anleitung zu dem facto gegeben? Resp. Es wisse kein Mensch nicht drum, sondern sie habe es auf des bösen Feindes Einrathen gethan. *Art. 68.* Wie und auf was Weise der Teufel das gethan? Resp. Als sie einst in ihrer Stube ihr Unglück beweinet, sey zuerst ein weißer Geist bey ihr geseßen, und habe sie getröstet, sie solte nun beten, es solte schon besser werden, hernach aber sey ein schwarz Männlein zu ihr kommen. *Ad artic. 69.* Ob sie die beyde Geister deutlich gesehen? Resp. Habe beyde recht deutlich gesehen. *Ad art. 71.* Was das schwarze Männlein gesagt? Resp. Warum sie sich so bekümmere, sie solle ihm das Haus anstecken, so sey er wieder gepußt, und wären diese Leute ohne dem nichts nutz, worauf sie: Das Blut JEu Christi, gebetet, davon es alsobald zur Thür hinaus gelauffen, und selbige zugeschmissen, bald aber wieder kommen, und eben die ersten Worte gesagt, sie solte es nur anzünden, sie werde nicht ertappet werden. *Ad articulum additionalem 7.* Ob es dann gewiß wahr sey, daß der Teufel ihr sichtbarlich erschienen? Resp. Ja es könne nicht anders seyn. Bey dem ersten Brand sey er ganz klein kommen, mit einem schwarzen Kleid, deß anderemal mit einem braunen Kleid, als ein Cauallier, und ihr gedrohet, wann sie es nicht thun wolle, wolte er ihr den Hals umreßen, als sie gesagt, sie fürchte sich, sie käme in Unglück, habe er ihr gesagt, sie solle es nur thun, wolle sie schon verwahren, daß sie niemand ertappen solte. Daß drittemal, sey er wieder zu ihr kommen, als ihr Mann eben ins Nachbars Haus gegangen, und habe ihr gesagt, nun habe sie genug gethan, laß feyn ihre Feinde gerilget, hätte aber, weil kein Licht in der Stube gewesen, nichts sehen können, worauf sie gegangen und ein Licht angezündet, da der Teufel denn wieder-

kommen

Kommen, ihren Bedüncken nach, in einem braunen Kleid, denn sie nicht genau acht auf ihn gehabt, und ihr gesagt, wann sie das dritte würde angezündet haben, sey es genug, und ihre Feinde getilget. *Ad art. 8.* Woher sie wissen könnne, daß der Teufel und nicht ein Mensch, gewesen? *Resp.* Sey kein Mensch gewesen, weil er Geiß-Füße gehabt. *Ad artic. 9.* Ob sie solches eigentlich gesehen und wahrgenommen. *Resp.* Habe es recht eigentlich gesehen. *Ad artic. 11.* Ob ihr nicht vorhero auch ein weißer Geist erschienen? Bey dem ersten Hauß, als sie es angezündet gehabt, sey ein weißer Geist kommen, und sie getröstet, und ihr gesagt, sie sollte sich nicht so betrüben, der böse Feind möchte sonst sie gar in seine Klauen bekommen. *Ad art. 13.* Ob sie der weiße Geist nicht gestraffet wegen dieser bösen That? *Resp.* Habe gesagt, sie sollte es nicht gethan haben. *Ad artic. 14.* Ob er sie denn nicht abgemahnet, sie solle es nicht thun? *Resp.* Habe gesagt, sie solle es nicht mehr thun, sondern fleißig beten, so würde Gott ihr die begangene Sünde vergeben. *Ad artic. 15.* Ob der weiße Geist im Gefängniß bey ihr gewesen? *Resp.* Sey, ehe sie die That bekant, bey ihr gewesen, und zu ihr gesagt, sie sollte ihr Herz ausschütten, und offenbahren, was sie gethan hätte. *Quantum ergo ad decisionem quaestionis, nollem absolute ad illam respondere, vel negando, vel affirmando. Impunitatem sane, nunquam ex hac ratione, quia diaboli impulsu peccatum est, reo concedi posse, nemo non videt, interim, rigoris in puniendo causam idem interdum praestare, iudico. Cum distinctione tamen. Si quis enim simpliciter tantum maligni spiritus instinctum allegat, cuius occasione facinoris committendi consilium cepit: hoc a iudice nequaquam attendendum*

dum arbitror: cum & ipse reus probe sciuerit, eiusmodi tentationibus primo quoque insultu resistendum fuisse, & ex usu iudiciorum constet, nimis vulgatam esse excusationem perditissimorum hominum, qua, depravata mentis suae vitio neglecto, diabolum criminis auctorem vnice causantur. At vero, si constanter inquisitus asseuerare pergat, exagitatam se a spectro diabolico, visibili specie apparente, sub comminatione suffocationis, aut colli contorquendi, ad immane quid audendum adactum esse, spatium animi recolligendi vix habuisse, de nouo subinde idem sibi ingestum esse, donec in peccatum consentiret; his concurrentibus circumstantiis, (adde, si vita ante acta manifesto scelere non inquinata) nihil vereor pronunciare, quod mitigatio supplicii ordinarii recte adhibeatur. Licet enim palam sit, spiritalibus armis etiam illiusmodi ferociores impetus repelli posse, dolenda tamen fors miserorum hominum, qui, ostentato a satana mortis periculo, facile malis suis succubere, quare generalis cautio, quod poena semper in mitiorem partem flectenda, hic non absurde applicabitur.

§. XXXIII. Cum daemoniaca apparitiones in locis tenebrosis frequentiores esse soleant, quod promptior ibi terrendi materia, inde fit, ut carceres obscuri plerumque etiam spectris infestentur. Non inutilis ergo hic oritur quaestio: An salua conscientia iudex capitalis criminis reum in eiusmodi carceres detrudere possit, quos de spectris ipse nouit suspectos haberi? Quod omnino negandum opinor, siquidem hac ratione de industria quasi vitæ

F

pericu-

*In carcere a
spectris infestato non debet detineri delinquens.*

519

periculo exponitur inquisitus, quod contra finem incarcerationis est, carcer enim ad custodiam datur, non ad pœnam, vid. *l. 1. C. de custod. reor.* & si delinquens non debet in obscuro tetro & subterraneo carcere detineri, Gomez. *de delictis cap. 9. num. 6.* Menoch. *de A. I. Qu. L. 2. casu 305. num. 5.* Guazzinus *in defensa reorum Vlt. cap. 1. num. 55.* multo minus, eligi potest illiusmodi qui propter larvas diabolicas formidabilis putatur, cum ita puniendum sit corpus, ut parcatur animæ, adeoque cauendum, ne ad desperationem adactus captivus, sibimet ipsi violentas manus inferat. Quare inconsulti sunt illi iudices, qui atrocioris criminis reos, ex affectato rigore, (pro compescenda contumacia) carceribus illis includunt, quos diabolicis turbis inquietari, non vno sæpe exemplo edocti, quin & propter abusum iurisdictionis utique puniri debent, ipsi autem incarceratione, diæta pœna mitigari, arg. *l. 23. C. de penis.* ibique Brunemann. Hartm. Pistor. *obseru. 177. n. 27 seqq.* Carpz. *Prax. Crim. qu. 143. n. 49.*

Quale cri-
men effilio
spectri do-
lusa.

§. XXXIV. Illud adhuc necessum erit annexere, quale crimen committatur eo casu, quando quis forma terrificam obambulando, vel turbas excitando &c. spectri, vitæ loquar, personam mentitur? Et, cum speciale omnino nullum in iure nostro nomen proditum sit, quo isthæc malitia vocari debeat, stellionatum proxime attingere puto, si ad illud alii horribilem formam effinixerit; quod si his illusionibus extorquere, quæ forte hætenus constanter denegata, quas fuerit, ad concussionis crimen haud inconcinne referri potest. Seueriori autem

tem pœna coercendam esse petulantiam eiusmodi hominis, qui pro spectro sese gerere non erubescit, nemo facile negabit, non tantum si manifestum aliis damnum vel periculum hoc modo intulerit, verum etiam, si nuda saltem illusionis gratia, in loco forte publico, larvam quandam ostentauerit: inter est enim Reipubl., ne credula nimis multitudo vano timore impleatur, qui variis superstitionibus postmodum concipiendis ansam præbeat. Aliud plane consilium medicorum est, si quando melancholicis curandis adhibeant spectrorum effictiones, de quo vid. Celeb. Wedel. *Disputat. cit. p. 29.* vbi lepidam in hanc rem ex Heurnio historiam refert.

§. XXXV. Superest, vt de officio magistratus circa spectra, coronidis loco, nonnulla adiiciamus. Primum quidem, si quam forte famam, de spectris hinc inde vagantibus, per ora ciuium volitare, magistratus animaduertat, sedulo ipsi inquirendum puto, quatenus aliquid veri subsit, non tantum, ne falsis relationibus inuicem sibi ciues imponant, atque ita vel publicas vel privatas ædes, absque causâ, infames reddant; verum etiam, ne per sagas forte, aut artibus magicis impiorum hominum, ista varii generis terribilissima repræsententur, cuius exemplum vide apud B. Arndium *Commentor. ad Psalm. conc. 3. in Ps. 91.* Si quis porro magistratui se offerat, expulsionem spectri, (quod in loco, vel publ. vel priuato sentitur) tentaturus, seu violenta ratione, seu imprecationibus, obstinationibus, variisque signis, id efficere spondeat, hunc neutiquam admittendum existimo, non magis at-

*De officio
magistratus
circa spectra.*

que illum, qui, forte oborto incendio, flammam ignis prohibere ulteriori progressu, *das Feuer ver-
sperhen*, audeat. Etenim, vix est, vt eiusmodi expulsi-
onis violentæ consilium non proueniat, ex teme-
ritate profanæ mentis, aut fallaci superstitione,
aut, quod magis detestandum, ex collusionione cum
Satana, quo casu diabolus diabolum pellit: id cir-
co inter christianos nihil tale tolerari debet, qui-
bus alia prorsus remedia aduersus dæmonem sup-
perunt.

*De officio
ministri Ec-
clesiæ.*

§. XXXVI. Ad officium ministri ecclesiæ imprimis pertinebit, vt, accepto nuncio de spectris in domo tumultuantibus, mature commonefaciat possessores eius & alios, quos hæc res tangit, ne, si rudiores quodammodo sint, ignorent amplius, quid istud sibi velit, quæ mali causâ, quæ origo; si infirmo nimis animo, ne immodico metu deijci mentem patiantur; si peruicaces ac temerarii, ne contemptu spectrorum intempestiuo audaciæ poenas in se prouocent; si impatientes, ne supersticiosa vel violenta remedia, imprudenti consilio, a veneficis expectant. In vniuersum autem, primaria pars officii ministri ecclesiæ fuerit, vt ardentissimis precibus tum ipsis domesticis adesse, tum, si res postulet, publicas in ecclesia preces pro frangenda diaboli potentia instituere nihil cunctetur, his enim remediis feliciter fugabitur dæmon, quam crucis signo, & aquæ benedictæ aspersione, vt & angelica salutatione, quo pacto repulsum refert *Delrio Disquisit. magic. lib. VI cap. 2. sect. 3. qu. 3. num. 518.* De cetero, num adiurare liceat spectra vel exorcizare, vid. *Königii*

nigii *Heptas Casuum consc. miscell. p. 19. seqq.* vbi negati-
uam recte tuetur.

§. XXXVII. Officium denique Christiano-
rum omnium circa spectra, Beatissimus Lutherus, *De officio*
magnifica satis voce, ac Luthero digna, sequentem *privatorum*
in modum exponit: Darum solt du alles solch Gespück-
niß der Geister frey und frölich in den Wind schlagen, und
dich nicht für ihnen fürchten, so werden sie dich auch wohl
mit frieden lassen. Und ist, daß etwa in deinem Hause
hast einen Volter- und Rumpel-Geist, so mache nicht viel
disputirens, und wisse, daß da kein gut Geist ist, und er
nicht von Gott kommt, mache das Creutz für dich, und
fasse den Glauben zu Herzen: Hat ihm GOTT verhänget,
dich zu straffen, wie den frommen Hiob, so sey bereit, und
leide es willig; ist aber sein eigen Spiel, so verachte ihn
im starcken Glauben, und erwege dich nur frisch auf GOTT-
tes Wort, denn er wird dir GOTTes Wort nicht anbeis-
sen, da habe keinen Zweifel. *Part. I. Postill.*

Eccl. Conc. in Festo trium Regum

p. m. 170.

SOLI DEO GLORIA.

F 3

COROL

COROLLARIA

I.

Homo christianus vix habendus est, qui spectra omnia negat ac ridet.

II.

Absurda est illa formula: *Alle gute Geister loben GOTT den Herrn*, si aduersus spectra adhibeatur.

III.

Ius Principis circa religionem saepe coniunctum est cum periculo conscientiarum.

IV.

Bella christianorum offensua, neque ex antiqui, neque ex noui foederis Codice sacro defendi satis possunt.

V.

V.

Non mox Anabaptisticum putandum est, si quis de necessitate poenarum capitalium, iure nov. testament. dubitet.

VI.

Iuramenta inter Christianos licita puto, sed ex Ebr. IV. v.16. minime probanda, interim, parcius adhibenda.

142

(142)

Non hoc inchoatum per
dum est, si quod necessitate poena
cum capite, in hoc testamento
dubio

VI

Inventum inter Christianos
procedit ex parte
de his facere parca adhibenda

142

ULB Halle

002 100 509

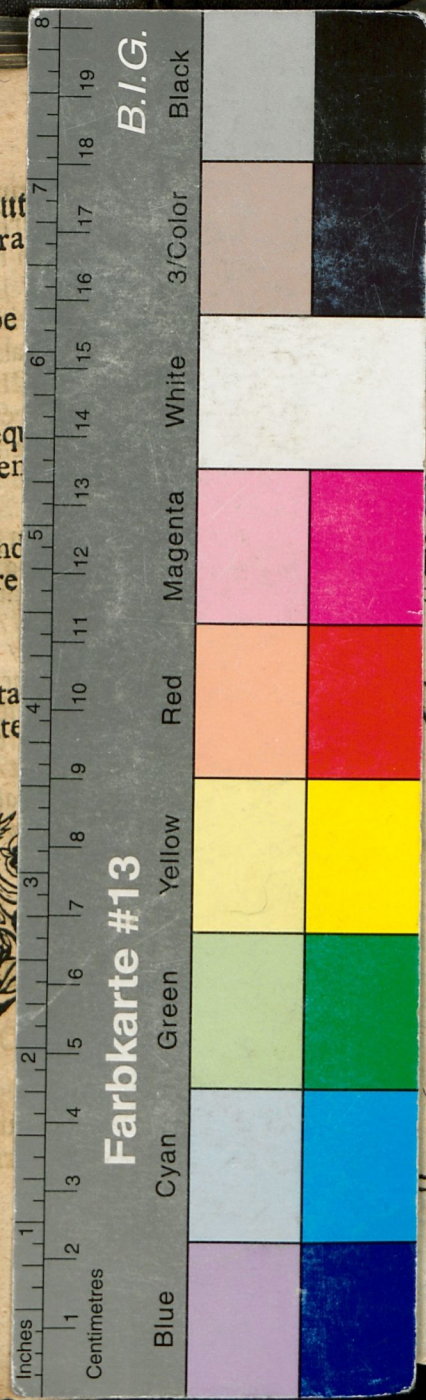
3

W 17

DISSERTATIO JURIDICA,
DE

922

JURE
PECTRORUM,

1700

22.6

6

Oder:

in wie weit Jemand aus Furcht vor
Gespenster sich ein Recht anmassen könne;

QVAM

PRÆSIDE

J. JOH. SAMUELE STRYCKIO,

U. D. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO ET FA-
CULTATIS JURIDICÆ DECANO,
IN ALMA FRIDERICIANA

Anno 1700. d. 25. Junii

RESPONDENDO PROPUGNAVIT

ANDREAS BECKER,

HAL. MAGDEB.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
LITTERIS HENDELIANIS, 1738.

